

УДК 659.05.30

Черепня Г.М.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Перелік методичних заходів з покращення становища є індивідуальним дня кожного з підприємств та залежить від сфери в якій ведеться бізнес, груп продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління, структури витрат на виробництво і управління, техніко-технологічних особливостей та інших факторів. Отже, успішна реалізація заходів щодо нейтралізації ризиків буде можливою лише за умови використання комплексного підходу до визначення ризик-факторів та дасть змогу сформувати ефективну систему управління ризиками на підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

Ключові слова: інструментарій, управління, ризики, підприємство, основи, уникнення.

Перечень методических мероприятий по улучшению положения является индивидуальным для каждого из предприятий и зависит от сферы в которой ведется бизнес, групп продукции, рынка, региональной инфраструктуры, системы управления, структуры затрат на производство и управление, технико-технологических особенностей и других факторов. Следовательно, успешная реализация мер по нейтрализации рисков будет возможно только при условии использования комплексного подхода к определению факторов риска и позволит сформировать эффективную систему управления рисками на предприятии, адекватную современным условиям хозяйствования.

Ключевые слова: инструментарий, управление, риски, предприятие, основы, избегания.

Постановка проблеми. Функціонування будь-якого підприємства на річних етапах та найрізноманітніших сферах діяльності пов'язане з невизначеністю. Існування невизначеності в діяльності підприємства є причиною виникнення ризиків, без яких неможливий ефективний розвиток підприємства. Уникнути невизначеність в підприємстві неможливо, адже вона являє собою елемент об'єктивної дійсності, тому що завжди існує аспект неоднозначності розвитку, неможливості точного прогнозування певних подій, неповної чи недостовірної інформації. Але, все ж недостатньо сьогодні розроблено методичні аспекти щодо управління ризиками на підприємствах.

Вступ. З позиції діяльності ризик - це ймовірність виникнення збитків, втрат або недоотримання прибутку порівняно з прогнозним варіантом. З огляду на зазначене, важливо чітко визначитися в розумінні ризику. Особливість ризиків полягає в тому, що вони є наслідком взаємовідносин між суб'єктами ризику, тобто виникають через так званий людський фактор, не мають природних стабілізаторів рівня ризику. А відтак, вони мають небезпечну

властивість - постійно змінюватись, не підлягають узагальненню, є суто індивідуальними, характеризують притаманні тільки даному підприємству особливості: вид діяльності, її обсяг, конкурентне середовище, надійність партнерів, кваліфікацію спеціалістів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питанням управління ризиками присвячено ряд робіт вітчизняних і закордонних івчених-екоіомістів, таких як: Ніколайчук М. В. [1], Підлісна О.А. [2], Донець и. І. [3], Ілляшенко С. М. [4], Лук'янова В.В. [5], Мороз О.В.[6] та інші.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. **Аналіз** спеціальної літератури показав, що на сьогодні недостатньо повно розкриті етапи процесу управління ризиками на підприємстві.

Метою статті є удосконалення методичних аспектів щодо управління ризиками на підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Ризик є одним із факторів формування Прибутку, тому одержання істотної частини прибутків зумовлено диференційованим управлінням ризиком. Перед кожним підприємством Постає проблема вибору між високим прибутком від ризикових операцій (з небезпекою втратити на тільки прибуток, а й вкладений капітал) та низьким прибутком від безризикових проектів. Зростання ступеню впливу ризиків на результати діяльності підприємства і в цілому на результати виробничо- господарської діяльності пов'язане зі швидкою зміною економічної ситуації і кон'юнктури ринку, розширенням сфери відносин підприємства, появою нових технологій, інструментГЕ! та іншими факторами [2-4]. В процесі реалізації своєї головної мети управління ризиками на підприємстві спрямоване на вирішення певних завдань (табл. 1).

Таблиця 1.- Система основних завдань, спрямованих на реалізацію головної мети управління ризиками на підприємстві

Головна мета	Основні завдання
Збереження підприємства як господарюючого суб'єкта	1. Своєчасне діагностування впливів ризиків на підприємство і вживання необхідних превентивних заходів їх попередження
	2. Усунення неплатоспроможності підприємства
	3. Відновлення фінансової стійкості підприємства
	4. Запобігання банкрутства і ліквідації підприємства
	5. Мінімізація негативних наслідків впливу на ризиків підприємство

Ризики мають об'єктивну природу через невизначеність зовнішнього (середовища по відношенню до підприємства. Зовнішнє середовище містить в

робі об'єктивні економічні, соціальні і політичні умови, за наявності яких підприємство здійснює свою діяльність і до динаміки змін яких воно змушене пристосовуватись.

Своєчасне діагностування передкризового фінансового стану підприємства і вживання необхідних превентивних заходів щодо їх попередження реалізується шляхом здійснення постійного моніторингу стану підприємства та факторів зовнішнього середовища, що роблять найбільш істотний вплив на результати діяльності.

Діагностика передкризового фінансового стану підприємства за результатами такого моніторингу у багатьох випадках дозволяє уникнути кризи за рахунок здійснення превентивних захисних заходів або, щонайменше, істотно пом'якшити характер її подальшого протікання. Прийняття превентивних заходів щодо попередження впливу ризиків на підприємство є найбільш економічним напрямком, що забезпечує найбільший ефект (у вигляді зниження майбутніх втрат) на одиницю витрачених у цих цілях ресурсів.

Ключові фактори впливу на ефективність управління ризиками на підприємстві подано на рис. 1.

Основними джерелами резервів збільшення суми прибутку є збільшення обсягів реалізації продукції, зниження її собівартості, підвищення якості товарної продукції, реалізації її на більш вигідних ринках збуту і т.д.. Методичний аспект управління ризиками на підприємстві на етапі їх нейтралізації передбачає реалізацію системоутворючу сукупність управлінських рішень превентивного характеру для зменшення або нівелювання негативних наслідків, ймовірність настання яких визначається ризиком.

Отже, нейтралізація ризиків на підприємстві має здійснюватися із дотриманням сукупності певних критеріїв та принципів, серед яких необхідно виділити такі як [3-4]: інформаційна достовірність, яка передбачає своєчасне та певне представлення фінансової інформації, необхідної для адекватної нейтралізації ризику підприємства; адекватність як форма обґрунтованого використання методу нейтралізації ризику підприємства відповідно до його базових характеристик; ефективність нейтралізації ризику <у шляхом максимального попередження потенційних негативних наслідків, ймовірність настання яких визначається ризиком загального розвитку підприємства у просторі та часі; інші принципи, які визначаються специфікою моделі управління ризиками підприємства.

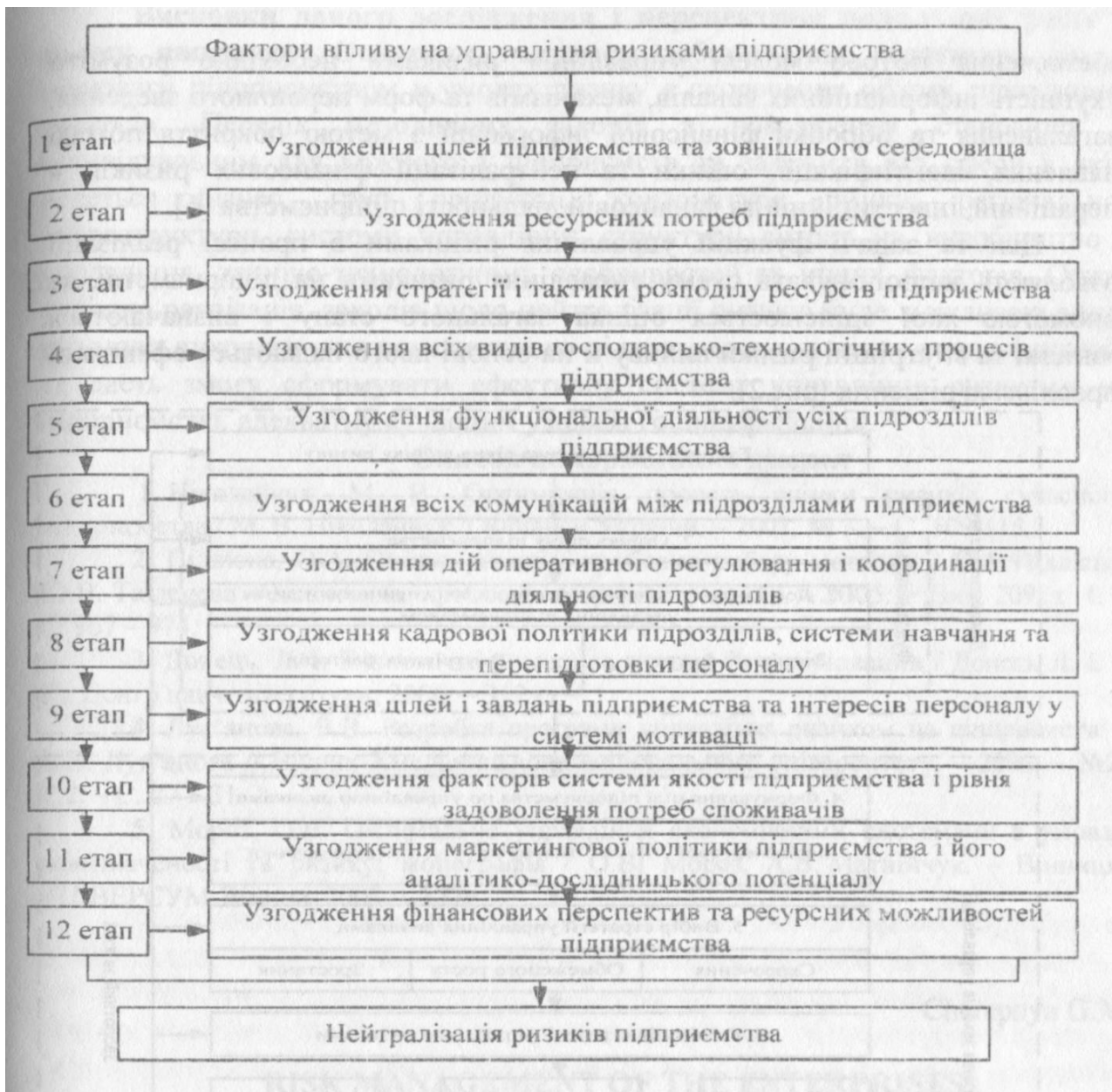

Рисунок 1. Ключові фактори впливу на ефективність управління ризиками на підприємстві

Зважаючи на той факт, що джерелом усієї сукупності ризиків, що формуються в результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, являється будь-яке управлінське фінансове рішення однієї чи іншої господарської операції, яка здійснюється в рамках аданих вище напрямків діяльності підприємства, управління ризиками є ефективною необхідністю та обов'язковою умовою ефективності моделі менеджменту на підприємстві. У свою чергу, ефективність та "зультативність моделі управління ризиками підприємства в ринкових мовах господарювання безпосередньо залежить від рівня адекватності фінансово-математичного, інформаційно-методологічного, а також нормативно-правового забезпечення такої моделі. При цьому, у якості

забезпечення потреб моделі управління ризиками необхідно розуміти сукупність інформаційних каналів, механізмів та форм первинного зведення, узагальнення та обробки фінансової інформації з метою покриття потреб виявлення, ідентифікації, оцінки та нейтралізації фінансових ризиків в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності підприємства [6].

Цілі та задачі функцій управління ризиками в процесі реалізації дозволяють запропонувати схему управління ризиками на підприємстві, за допомогою якої здійснюється оцінка запільного стану і визначаються зовнішні та внутрішні ризики впливу й на основі цього надаються ефективні управлінські рішення (рис.2).

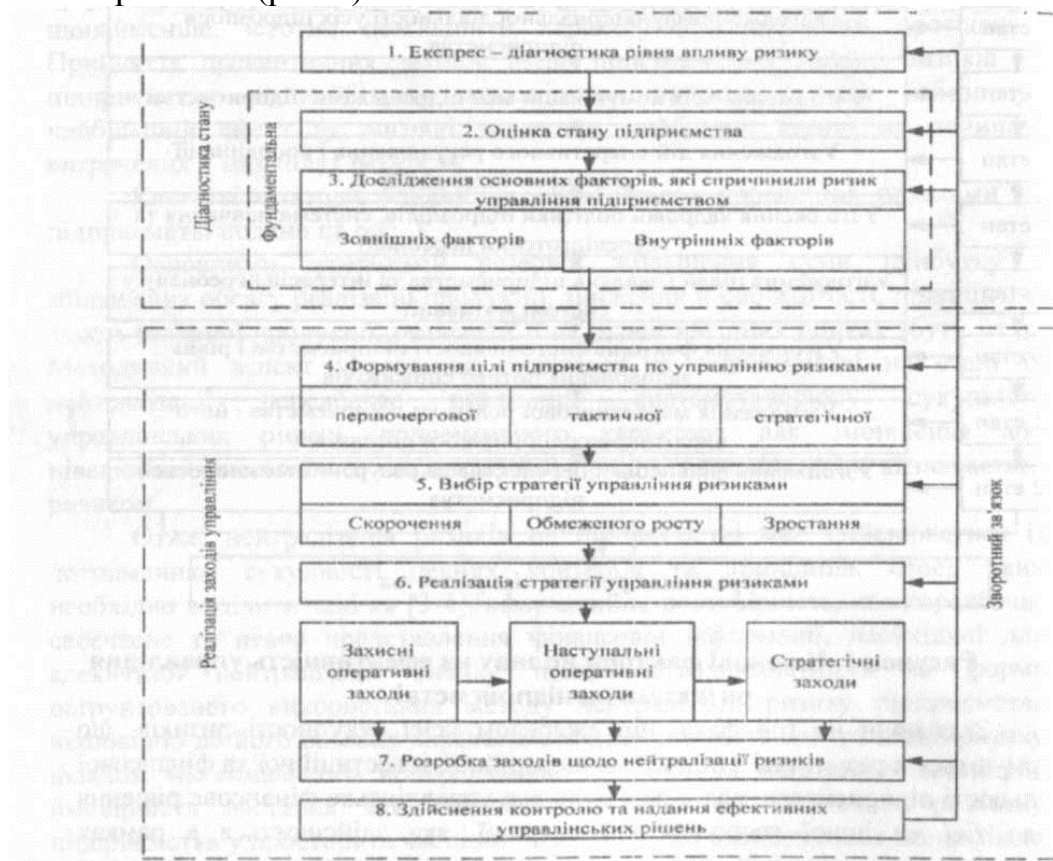

Рисунок 2. Етапи реалізації процесу управління ризиками підприємства

Розробка послідовності реалізації процесу управління ризиками підприємства дуже необхідна, оскільки важливо оцінити ступінь впливу факторів-ризиків не просто на окремі показники, а на рівень усієї стратегічної складової підприємства.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Основним напрямом забезпечення досягнення точки рівноваги підприємством в умовах ризику є скорочення об'єму споживання ресурсів. Перелік методичних заходів з покращення становища є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери в якій ведеться бізнес, груп продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління, структури витрат на виробництво і управління, техніко-

технологічних особливостей та інших факторів. Отже, успішна реалізація заходів щодо нейтралізації ризиків буде можливою лише за умови використання комплексного підходу до визначення ризик-факторів та дасть змогу сформувати ефективну систему управління ризиками на підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

- Список використаних джерел

1. Ніколайчук, М. В. Оптимізація процесу оцінки ризиків сучасного підприємства / М. В. Ніколайчук // Фінанси України. - 2007, № 3. - С. 109-115.

2. Підлісна, О.А. Оцінка ризиків: проблема вибору методик / О.А. Підлісна, Ю.В. Тюленева // Економіка: проблеми теорії та практики. - 2005. - Вип. 209, т. 4. - С. 967-974.

3. Донець, Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання / Донець Л. І. - 1С.: Центр навч. літератури, 2006. - 312 с.

4. Лукьянова, В.В. Розробка програми управління ризиком на підприємстві / В.В. Лукьянова // Вісник Хмельницького національного університету. - 2006. - №2, ІІ.-С. 27-31.

5. Мороз, О.В. Оптиміальне управління економічними системами в умовах невизначеності та ризику: монографія / О.В. Мороз, А.В. Матвійчук. - Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2003. - 177с.